

מילון מושגים שימושי להצגה ולהערכה של תכנית חברתית*

בעריכת טל כהנא וצוות מתן

חזון ארגוני

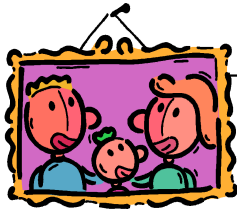
חזון ארגוני = משפט המתאר באופן ברור ומעורר השראה את השינוי הרצוי שיווצר כתוצאה מכל פעילות הארגון בטווח הארוך.

דוגמאות:

- ✓ אנשים עם מוגבלות ובני משפחותיהם ישתלבו בחברה, בשוויון, בזכות, בכבוד ועצמאות מירבית
- ✓ החברה בישראל תהא חברה דמוקרטית, סולידרית ושוחרת שלום
- ✓ חברה המכבדת את זכויות בעלי החיים ומתייחסת אליהם בהומניות ואכפתיות
- ✓ לכל ילד במדינה תהיה אפשרות לקבל חינוך מצויין
- ✓ שיפור איכות החיים של החולים במחלת XXX ובני משפחותיהם
- ✓ לא יהיו ילדים רעבים במדינה
- ✓ עולם שבו כל אדם נהנה ממלוא זכויות האדם כפי שמצויינות באמנה XXX

בעיה/צורך

- מהי הבעיה/צורך עליהם התכנית נועדה לתת מענה
- מה היקף הבעיה/הצורך ומאפייניו (נתונים כמותיים)
- אילו ניסיונות קודמים לענות על הצורך התקיימו, ומה נלמד מניסיונות אלה באותו מקום או במקומות אחרים?

דוגמה - תכנית לצמצום נשירה מבית הספר בגיל צעיר

מחקר שהתפרסם העלה כי כ 40% מההורים הבדואים לילדים צעירים (גילאי 3-10) בעיר מתקשים ביצירת סמכות הורית: ביצירת משמעת, גבולות, ואינם מעורבים בלימודי הילדים בשנים הראשונות של בית הספר. המחקר מצביע על הנושא כאחד הגורמים לנשירה מבתי ספר בגיל צעיר.

לפי המחקר מדובר בכ-400 משפחות הסובלות ממצב זה והן מפוזרות בכפרים שונים. רובן (80% מהן) אינן פונות לעזרה בנושא. לא ידוע על פעילות קודמת שנעשתה בנושא זה בארץ.

אוכלוסיית היעד

**אוכלוסיית היעד = האוכלוסייה שעבורה
מיועדת התכנית**

משתתפי התכנית מגיעים מתוך אוכלוסיית
היעד, אך לא בהכרח כוללים את כל
אוכלוסיות היעד

דוגמאות:

- ✓ אוכלוסיית היעד: ילדים בגילאי 6-8 שהוריהם לא מעורבים בלימודיהם ומתקשים להקנות משמעת והוריהם. משתתפי התכנית: ההורים
- ✓ בני משפחות של חולי אלצהיימר
- ✓ נערות מקהילת העולים מאתיופיה הלומדות בפנימיות
- ✓ בתי ספר ביישובי פריפריה

מטרת התכנית

מטרת התכנית = המצב הרצוי אליו שואפים להגיע באמצעות התכנית בטווח הזמן הארוך הנראה לעין.

שאלת עזר לזיהוי המטרה:

- **מה ישתנה אצל משתתפי התכנית (ואולי גם בקרב מעגלים רחבים יותר) כתוצאה מהתכנית בטווח הארוך?**

שימו לב שהמטרה מתארת את המצב הרצוי בטווח הארוך, לא את הפעילויות שהארגון מבצע כדי להשיג מצב זה.

המטרה צריכה ...

□ לתמוך בחזון הארגון

□ להיות ממוקדת

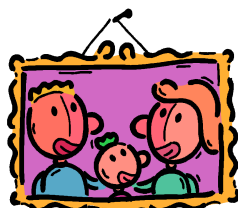
□ להיות קונקרטי – לא מופשטת מדי

מטרת התכנית – דוגמאות

- לא:** לספק סדנאות לחיזוק הסמכות ההורית
- אלא:** צמצום הנשירה מבית הספר בגילאים הצעירים
- לא:** לספק לילדים טיפולים תומכים
- אלא:** שיפור ביכולות המוטוריות של הילדים
- לא:** להיאבק נגד הפרות זכויות העובדים במשק הישראלי באמצעות הבאתן לידיעת הציבור הרחב והגשת תביעות משפטיות...**אלא:** **צמצום הפרת זכויות העובדים במשק הישראלי**
- לא:** לספק מזון למשפחות שאין ביכולתן להשיג תזונה הולמת
- אלא:** המשפחות יזכו לתזונה הולמת

רציונל

- מה הדרך בה התכנית מתכוונת להציע מענה לבעיה/לצורך
- על אילו הנחות יסוד דרך זו מבוססת
- מדוע הדרך המוצעת מהווה אפשרות טובה להתמודדות עם הבעיה/צורך

דוגמה: תכנית לצמצום נשירה מבית הספר בגיל צעיר

מתוך מאמרים ופרויקט דומה שבוצע באנגליה עולה שכדי למנוע נשירה מבית ספר בגיל צעיר, יש צורך לחזק את הסמכות ההורית וכן לחזק את מעורבות ההורים בלימודי הילדים. כדי ליצור את השינוי אצל ההורים נדרש לטפל בשני מישורים – הקניית ידע וכלים להורים ותמיכה רגשית. לפיכך אנו מציעים סדנאות שמקנות להורים ידע וכלים. לאחר סיום הסדנאות, ישתתפו ההורים בקבוצות תמיכה שימשכו במשך שנה שלמה ויבטיחו המשכיות של התמיכה הרגשית בהורים ועזרה בהטמעה ושימוש בשיטות שנלמדו. עצם העובדה שההורים הודו בבעיה בסקר מביאה אותנו להניח שתהיה נכונות שלהם להשתתף בתכנית

פעילויות

פעילויות = מה מתבצע בתכנית בכדי להשיג את המטרה המבוקשת

שימו לב: הכוונה לפעילויות העיקריות של התכנית שנועדו להשיג את מטרת התכנית, לא לפעילויות עזר שמאפשרות לנו לבצע את הפעילויות העיקריות. לדוגמא: אם התכנית עוסקת במתן טיפולים תומכים לילדים עם מוגבלויות, אז גיוס עובדים, הכשרת העובדים, ושיווק התכנית אינן הפעילויות העיקריות של התכנית אלא פעילויות עזר שנועדו לאפשר את ביצוע הפעילות העיקרית.

דוגמאות לפעילויות:

- ✓ טיפולים תומכים לילדים עם מוגבלויות
- ✓ הפצת מידע להורים לגבי מיצוי זכויות הילדים בעלי המוגבלויות
- ✓ חלוקת סלי מזון
- ✓ ליווי, מנטורינג, אימון אישי (קואצ'ינג)
- ✓ הכוונה לתעסוקה
- ✓ סדנאות כישורי חיים

תפוקות

תפוקות = התוצרים המוחשיים (המדידים) של הפעילויות
התפוקות של תכנית מתוארות בדרך כלל במונחים של היקף הפעילות/השירותים/התוצרים שמתבצעים או מסופקים על ידי התכנית/פרויקט

דוגמאות לתפוקות:

- ✓ מספר הילדים שקבלו טיפולים תומכים
- ✓ מספר הטיפולים התומכים שקבל כל ילד
- ✓ מספר ההורים שקבלו עלוני מידע בנושא מיצוי זכויות הילדים
- ✓ מספר הסדנאות שהועבר
- ✓ מספר סלי המזון שחולקו
- ✓ מספר העובדים שהושמו במקומות עבודה
- ✓ מספר שעות הלימוד שהועברו
- ✓ מספר הצעות החוק שהוגשו

דוגמה: טיפולים תומכים לילדים ותמיכה במשפחות

פעילויות

טיפולים
תומכים
לילדים

חלוקת עלוני
מידע להורים

תפוקות

40 ילדים קבלו כל אחד
2 טיפולים שבועיים

50 הורים לילדים עם
מוגבלות קבלו עלוני מידע

תוצאות

תוצאות = השינויים שהתרחשו כתוצאה מביצוע הפעילויות של התכנית.

בטווח הרחוק תוצאות התכנית יובילו להשגת מטרותיה.

תוצאות יכולות להתרחש בקרב:

- ✓ משתתפי התכנית
- ✓ משפחותיהם
- ✓ הקהילה, הסביבה החברתית
- ✓ מערכות וארגונים
- ✓ החברה כולה

ההבדל בין תפוקות לתוצאות

דוגמה: טיפולים תומכים לילדים ותמיכה במשפחות

תוצאות

- הילדים שיפרו את המיומנויות המוטוריות

- ההורים רכשו ידע לאילו גופים ניתן לפנות כדי למצוא את זכויות הילדים

תפוקות

- 40 ילדים קבלו כל אחד שני טיפולים תומכים שבועיים

- 30 הורים השתתפו בסדנאות תמיכה

סוגי תוצאות

סוגים שונים של תוצאות בדרך כלל מתרחשים בטווחי זמן שונים:

שינויים ב:

- ידע, מיומנות, מוטיבציה
- התנהגות

בטווח הקצר

בטווח הבינוני

בטווח הארוך

- דעות, ערכים ועמדות
- תפקוד של אנשים או ארגונים

- מצב אישי (כלכלי, חברתי...)
- מדיניות, חוקים ותקנות
- מצב של חברה/מדינה (דמוגרפי, כלכלי, חברתי...)

דוגמא להתפתחות התוצאות לאורך זמן

נניח שהפעילות היא סדנאות להורים והתפוקה: 30 הורים סיימו סדנה.

תוצאות בטווח קצר:

- ההורים רכשו ידע לגבי זכויות ילדיהם
- ההורים רכשו ידע לאילו גופים ניתן לפנות כדי לממש את זכויות הילדים
- הורים יוזמים פניות לגופים שונים לצורך מימוש זכויות הילדים

תוצאות בטווח הבינוני:

- הילדים מקבלים את זכויותיהם
- הילדים זוכים לסל טיפולים נרחב

תוצאות בטווח הרחוק:

- היכולות המוטוריות של הילדים משתפרות

דוגמאות לסוגים שונים של תוצאות

הילדים רכשו בטחון ביכולתם לבצע באופן עצמאי פעילויות יום יום

בני המשפחה פיתחו עצמאות כלכלית

החניכים מתגייסים לצבא ומסיימים שירות מלא

בתי הספר מטמיעים את לימוד ערכי החברה האזרחית במסגרת תוכניות הלימודים במקצועות השונים

המשתתפים משתלבים במקומות עבודה עם תנאים סוציאליים ואפשרויות קידום, מתמידים בעבודה, ושומרים על רצף עבודה

מדדים – מדדי תפוקה ומדדי תוצאה

מדד - אינדיקטור, סמן המייצג מאפיינים מדידים

✓ **מדד תפוקה/פעילות = מדד ביצוע** – נותן מידע באיזו מידה

הפעילות בוצעה והניבה את התפוקה המתוכננת

✓ **מדד תוצאה** – נותן מידע באיזו מידה התוצאה הושגה

מדד לתוצאה מאפשר הערכה של ההתקדמות בתוצאות, וקבלת החלטות בהתאם. המדד יכול להתייחס לתוצאת טווח קצר, בינוני או ארוך. ישנה חשיבות לבניית מדדים גם לתוצאות הטווח הקצר, ובינוני כדי שניתן יהיה להתקדם מתקדמת כמצופה לקראת השגת התוצאות הטווח הארוך.

יעד – ערך המטרה (כמותי) שנקבע למדד

לפעילות/תפוקה/תוצאה עשויים להיות מספר מדדים המעידים על קיומה. רצוי לבחור מדד אחד או שניים בלבד.

מומלץ לבחון את המדדים בתחילת התכנית ולאחריה כדי שניתן יהיה לבחון אם אכן חל שיפור.

מאפייני מדדים/יעדים טובים

Specific – ספציפי – מפרט מה ישתנה, בקרב מי ובכמה

Measurable – מדיד – ניתן לאסוף מידע לגבי היעד בכלים שונים

Attainable – אפשרי - היעד מציב ציפייה שסביר שהפרויקט יוכל לעמוד בה

Real value – ראוי – היעד קשור למטרת הפרוייקט, והוא מבטא שאיפות גבוהות של התכנית

Time bound – תחום בזמן – ישנה הגדרה בתוך כמה זמן הוא אמור להיות מושג

דוגמאות למדדי תוצאה

התוצאה

המשתתפים עוזרים לילדים בלימודיהם ונמצאים בקשר שוטף עם המורה

מדדים ויעדים

המדד: עליה בשיעור המשתתפים המדווחים כי בשבוע האחרון עזרו לילד בלימוד היעד: עליה של 30%

המדד: עליה בשיעור המשתתפים המדווחים כי בחודש האחרון שוחחו עם המורה היעד: עליה של 20%

המדד: שיעור המשתתפים שנפגשו עם המורה לפגישה אישית לפחות 3 פעמים במהלך שנת הלימודים היעד: 70%

דוגמאות למדדים ויעדים

התוצאה

הלומדים בתכנית מכירים ומבינים ערכים דמוקרטיים ומטמיעים אותם בחיי היום יום

מדדים ויעדים

- המדד: אחוז מבוגרי התכנית שמכירים ומבינים את המשמעות של מושגים וערכים מרכזיים בדמוקרטיה (כגון: חירות, שוויון...)
היעד: 80%
- המדד: ציון (בסולם 1-5) בשאלה: "באיזו מידה אתה מחנך את ילדיך ברוח ערכי הדמוקרטיה" (בשאלון שיועבר בקרב מסיימי התכנית)
המדד: ממוצע של 3.5 ומעלה

דוגמאות למדדים ויעדים

התוצאה

הלומדים בתכנית מכירים ומבינים ערכים דמוקרטיים ומטמיעים אותם בחיי היום יום

מדדים ויעדים

- המדד: אחוז מבוגרי התכנית שמכירים ומבינים את המשמעות של מושגים וערכים מרכזיים בדמוקרטיה (כגון: חירות, שוויון...)
היעד: 80%
- המדד: ציון ממוצע (בסולם 1-5) בשאלה: "באיזו מידה אתה מחנך את ילדיך ברוח ערכי הדמוקרטיה" (בשאלון שיועבר בקרב מסיימי התכנית)
המדד: ממוצע של 3.5 ומעלה

דוגמאות למדדי תוצאה

התוצאה

המשפחות פיתחו עצמאות כלכלית

מדדים ויעדים

- המדד: אחוז המשפחות ששמרו על תקציב חדשי מאוזן במשך שנה
היעד: 75%
- המדד: אחוז המשפחות שצמצמו את היקף החובות שלהן בשנה האחרונה
היעד: 85%

תודה

מילון זה הינו מילון מתפתח ומשתנה. נשמח
לכל הערה והצעה לשינוי ושיפור.
הערות והצעות ניתן להפנות לגילי.

גילי שטרזברג
טלפון: 03-5602121 שלוחה 211
gili@matanisrael.org.il